

קו לחינוך

הקו שלך למידע חינוכי

גיליון 485 | כ"ח אלול תשס"ט | 17.9.09 | משוגר למנויים בלבד | kav1@bezeqint.net | www.kavnet.co.il | מו"ל ועורכת: סיגל בן ארצי | עריכה: מיכל חביב | המערכת: היסמין 1 רמת אפעל | טל. 03-6354484 | פקס. 03-6354490

יו"ר ארגון המורים העל יסודיים; "יש סיכוי לשינוי"

בראיון לקו לחינוך אומר רן ארז, כי שר החינוך החדש מביא איתו תקווה למערכת החינוך. עם זאת,

ארז מפרט מספר בעיות בחינוך העל יסודי שעדיין לא נפתרו

ומניעת אלימות תלמידים בבתי"ס; שינוי חוק זכויות התלמיד וחוזר המנכ"ל בנושא מניעת אלימות. לטענתו, שרות החינוך הקודמות ראו בתלמיד לקוח – ו"הלקוח הרי תמיד צודק". לדבריו; "הייתה הפקרות רבה במערכת, 40% מהשיעורים התבזבזו על בעיות משמעת".

אחת מהבעיות במערכת החינוך העל יסודי שארז מונה, היא בנושא המכרזים לניהול בתי"ס, שהתקיימו הקיץ בחלק מהרשויות המקומיות. ארז טוען, כי התרחבה מאוד הפוליטיזציה במכרזים. לטענתו, היו מקרים שבהם מונו מנהלים, המקורבים לראשי הרשות המקומית, למרות שלא עמדו בקריטריונים שקבע משה"ח למשרה זו. ארז טוען, כי תופעה זו שוב איננה נחלת המגזר הערבי בלבד, ואף התרחבה ליישובים גדולים במרכז הארץ. לדבריו, בוועדות המינויים חברים אמנם נציגים ממש"ח ומארגוני המורים, אך את שאר חברי הוועדות בוחרים ראשי הערים, והם הקובעים מי הוא המנהל שייבחר. ארז תובע ממש"ח להקפיד, כי מנהלי בתי"ס שנבחרו אכן עומדים בקריטריונים.

(המשך בעמ' 2)

בניגוד לשנים הקודמות, הקפיד השנה ארגון המורים לשמור על "שקט תעשייתי" במערכת החינוך, בשבועות שלפני פתיחת שנת הלימודים ואחריה. יו"ר ארגון המורים, רן ארז, לא הציב בפומבי תביעות לראשי משה"ח, ולא איים בנשק השביתה. השקט נמשך למרות מספר בעיות שעדיין לא נפתרו, העומדות בראש סדר היום של הארגון.

בראיון לקו לחינוך אומר ארז, כי שר החינוך החדש, גדעון סער, "מביא איתו תקווה למערכת החינוך". יו"ר ארגון המורים גם מסביר את הגישה הממלכתית שאימץ השנה; "כמו לביאה שנאבקת למען גוריה אני נאבק נגד כל כוונה לפגוע במורים. נאבקתי בלימוד לבנת, שקיצצה בשעות הלימוד ופיטרה אלפי מורים. השבתתי את בתי"ס במשך חודשיים, כשיולי תמיר רצתה לפגוע במורים עם הרפורמה. כרגע יש לנו הידברות עם משה"ח. אני רואה גישה אחרת ורוצה לתת לה צ'אנס. בינתיים נעשים דברים טובים, כמו החזרת 35 אלף שעות לימוד למערכת החינוך".

ארז גם מביע שביעות רצון מהצעדים האחרונים שיזמו שר החינוך ומנכ"ל משה"ח, שמשון שושני, בנושאי סדר ומשמעת

המפמ"ר לאזרחות; מטלת הביצוע מעודדת את התלמידים למעורבות אזרחית

נושא העל למטלה באזרחות הוא כיתתי. כל קבוצת תלמידים גוזרת ממנו את הנושא הספציפי שבו מתמקדת עבודת החקר שלה. לדברי כהן, התנאי היחיד שמוצב לעבודה הוא שתהיה בנושאים הקשורים לתוכנית הלימודים באזרחות. לדבריו, היו למטלה אשתקד תוצרים יפים מאוד. אחד מהנושאים שבהם עסקו תלמידים במטלה אשתקד היה "העסקת בני נוער". העבודות עסקו בשאלות כמו "האם הקשיים המתגלים בהעסקת בני נוער נעוצים בחקיקה או באכיפת החוק הקיים בנושא זה?".

נושא נוסף שבו עסקו עבודות החקר היה "שוויון במערכת החינוך". במסגרת הנושא העלו תלמידים מגוון שאלות כמו "האם המסע לפולין גורם להגברת הפערים בין תלמידים מבוססים ותלמידים ממשפחות עניות?" ו"מי צריך להיות אחראי לפתרון הבעיה?".

במגזר הבדואי עסקו חלק מעבודות החקר בנושא "הסעות התלמידים לבתי"ס". התלמידים פירטו בעבודות בעיות הרווחות בהסעות, כמו אלימות תלמידים ואי הקפדה על כללי הבטיחות, והציעו הצעות לפתרון. "האם לא התלוננו התלמידים על תוספת העבודה, הכרוכה במטלה החדשה באזרחות?", לשאלה זו עונה מפמ"ר האזרחות, כי התלמידים טענו שהעבודה הייתה קשה. עם זאת ציינו תלמידים, כי הם מרגישים שהלמידה במסגרת הכנת המטלה הייתה משמעותית ורלוונטית עבורם יותר מאשר למידה רגילה.

החל משנת הלימודים הנוכחית, ייבחנו כל תלמידי י"ב ברמה של שתי יחידות לימוד בבחינת הבגרות באזרחות. 20% מהציון תקבע מטלת ביצוע – עבודת חקר באזרחות. לדברי המפמ"ר לאזרחות, אדר כהן, מטרת המטלה היא לקשר באופן מעשי בין הלימודים התיאורטיים לבין המציאות היומיומית, ולפתח מעורבות אזרחית בקרב התלמידים. "לצד הקושי בשינוי הפדגוגי, יש פה הזדמנות אדירה לחבר את מקצוע האזרחות לפרקטיקה. המטלה מעודדת את התלמידים למעורבות אזרחית", אומר כהן.

אשתקד כבר נבחנו תלמידים מ-110 בתי"ס בבחינת הבגרות החדשה באזרחות. כהן מספר, כי במסגרת הכנת המטלה בודקים התלמידים סוגיה אזרחית כלשהי בקבוצות, בהנחיית המורה. לדבריו, התלמידים לומדים את הסוגיה היטב, בוחנים אותה בשטח ומציעים לה פתרון. המורים מלווים את התהליך בכיתה כמנחים.

לדברי מפמ"ר האזרחות, מדובר בשינוי משמעותי בצורת העבודה של המורים, הכרוך במעבר מהוראה פרונטאלית לעבודה כמנחה של תהליך. לדבריו, יש מקום רב לגמישות וליצירתיות בצורת עבודה זו. "זו הפעם הראשונה שיש עבודת חקר לבגרות במקצוע חובה", הוא מדגיש. לדבריו, המורים לאזרחות משתתפים במערך השתלמויות, המכשיר אותם לצורת העבודה החדשה בכיתות.

יו"ר ארגון המורים העל יסודיים; "יש סיכוי לשינוי"

(המשך מעמ' 1)

על תוכנית החינוך שהציג שר החינוך בכנסת, אומר יו"ר ארגון המורים, כי היא רחבת היקף ומורכבת ויש לה יעדים רבים. לדבריו, ניכר שבתוכנית הושקעה מחשבה רבה. "השאלה היא כמה מתוך התוכנית יוכל שר החינוך לבצע. צריך תקציבים גדולים כדי ליישם את התוכנית וצריך לרתום לה את המורים", הוא מציין. יו"ר ארגון המורים ממליץ לשר החינוך להתמקד במספר תחומים מרכזיים ולרכז בהם את הכוח, ובכך להגדיל הסיכויים להצלחה. "אי-אפשר להתמקד ביותר מדי מטרות. כשמתפזרים יותר מדי גדל הסיכוי לכישלון. אם יתמקד שר החינוך בשניים-שלושה נושאים ויצליח בהם, זה ישדר למערכת החינוך אמינות ותקווה", הוא אומר. לשאלה האם אינו מתנגד לסעיף בתוכנית החינוך, המדבר על "תגמול לפי תפוקות" - תגמול דיפרנציאלי לבתי"ס ולצוותים מצטיינים, עונה ארז בשלילה. לדבריו, הוא אינו מתנגד לתגמול דיפרנציאלי למורים מצטיינים; "אני לא בעד מורה שכל מטרתו היא לשרוד, שמחכה לסוף השנה כדי לצבור וותק. צריך להציג סולם תגמול". ארז משבח את שר החינוך על ההחלטה להקצות 180 מיליון ש"ח בתש"ע ו-200 מיליון ש"ח בתשע"א, לצמצום מספר התלמידים בכיתה. לדבריו, הוא מקווה שהקצאה זו תסייע לשיפור הישגי התלמידים ביישובי הפריפריה.

כמו כן, משבח ארז את שר החינוך על הבחירה בשמשון שושני למנכ"ל משה"ח. לדבריו, לשושני יש ניסיון רב במערכת החינוך ובניהול ועוצמות שלא היו לקודמיו. "אם שר החינוך יביא למערכת את תמיכת הממשלה ותקציבים, וייתן את הכלים האלה לשושני - יש סיכוי לשינוי", אומר יו"ר ארגון המורים.

בשתי בעיות מרכזיות נוספות העדיף הארגון להעביר את הטיפול לבית המשפט; הכפייה על חברי ארגון המורים המלמדים בעשרות חטיבות ביניים להצטרף לרפורמת אופק חדש וצמצום החינוך התעבורתי.

בנושא הכפייה על המורים להצטרף לרפורמה, טוען ארז כי היא נעשית בניגוד להסכם, שנחתם עם תום שביתת המורים לפני כשנתיים. לדבריו, לאחר שבית הדין לעבודה קיבל את עמדת משה"ח, וקבע כי על המורים מוטלת החובה להצטרף לרפורמה, האפשרות היחידה שעמדה בפני הארגון היא להיאבק בהחלטה באמצעות פנייה לבג"ץ. "אי אפשר לשבות כנגד פסיקה של בית הדין לעבודה, אלא רק לערער עליה", מסביר ארז. ואכן, בשבוע שעבר הגיש הארגון עתירה לבג"ץ בתביעה לבטל את החלטת בית הדין לעבודה. "הגשנו עתירה ובה טענות מבוססות, המוכיחות שבית הדין לעבודה טעה", אומר ארז. בעיה נוספת, שבגללה פנה השבוע ארגון המורים לבג"ץ, היא הקיצוץ בתקציב החינוך התעבורתי. לטענת ארז, כתוצאה מהלחץ שהפעיל הארגון אמנם הועבר לאחרונה תקציב של 15 מיליון ש"ח מהרשות הלאומית לבטיחות בדרכים לחינוך התעבורתי, אך אין בכך די. לטענתו, רק בתיכונים מעטים יתקיים השנה חינוך תעבורתי בכיתות י"א. "מאות מורים לחינוך תעבורתי פוטרו או שמשרתם קוצצה, למרות שמדובר במקצוע שקיומו הוא בבחינת 'פיקוח נפש'", אומר ארז. לתביעה של הארגון שותפים "עמותת אור ירוק" וארגון ההורים. ארז מוסיף; "אמרתי לשר החינוך שהוא אחראי למערכת החינוך מאלף ועד תו, ועליו להילחם כדי להעביר את תקנות התקציביות של החינוך התעבורתי ממשרד התחבורה למשה"ח".

קואוצ'ינג לומדים בטכניון!

הפתיחה באוקטובר בתל אביב ובחיפה

מסלולי לימוד קואוצ'ינג בשיתוף איק"א:

- < קואוצ'ינג בהסמכה כפולה - אישי קבוצתי, ניהול/ארגוני
 התכנית מכשירה את בוגריה לעסוק בתחום האימון האישי והאימון הניהולי. התכנית מיועדת למעוניינים לעסוק בתחום האימון האישי והניהול/ארגוני - אם לצורך אישי, כמסלול עיסוק מרכזי ואו נוסף לעיסוק הקיים.
- < קואוצ'ינג אישי - התמחות בלקיחות למידה והפרעות קשב וריכוז (ADHD)
 התכנית מכשירה את בוגריה לעסוק באימון לאוכלוסיות המאופיינות בלקיחות למידה והפרעות קשב וריכוז.
- < תוכניות הלימוד כוללות 180 שעות לימוד + 40 שעות פרקטיקום.
- < במהלך הלימודים יעברו המשתתפים תהליך אימון אישי שלם, המבוצע ע"י מאמן מוסמך מטעם איק"א ויבצעו 2 תהליכי אימון בהנחייה צמודה (ספורוויז')
 < הלימודים מתקיימים בתל אביב ובחיפה.

לפרטים נוספים:

www.cont-edu.technion.ac.il

חיפה: אלה בלינדרמן - 04-8295592, blind@technion.ac.il

תל אביב: קורל פישר - 03-6966662 (שלוחה 2), coralf@technion.ac.il

לומדים מהצלחה; בחינה ישראלית של מערכת החינוך בפינלנד

בתי"ס יסודיים קטנים

בפינלנד כ-3,400 בתי"ס יסודיים. על פי הנחיות הממשלה, ביה"ס היסודי צריך להיות קרוב למגורי תלמידיו. מסיבה זו במדינה יש הרבה מאוד בתי"ס קטנים. בתי"ס היסודיים בפינלנד הם תשע-שנתיים – מכיתה א' ועד כיתה ט'. התלמידים אינם משלמים עבור ספרי הלימוד, או עבור הארוחה החמה שהם אוכלים בביה"ס.

הלימודים בכיתות א'–ו' מתקיימים בכיתות אם. את השיעורים בכל המקצועות מלמד מורה כולל אחד. בכל כיתה לומדים 20 תלמידים לכל היותר. בכיתות האם מוצב פעמים רבות, לצד "לוחות חכמים", פסנתר או כלי נגינה אחר. בכל כיתה גם פינת מדע, פינת חשבון וספרייה.

בכיתות ז'–ט' מלמדים מורים מקצועיים. השיעורים מתקיימים בקבוצות בנות 24–28 תלמידים. הכיתות הטרוגניות, אך אין הקבוצות. בכל ביה"ס יש מסגרת תומכת, המיועדת לתלמידים מתקשים או בעלי צרכים מיוחדים.

מסלול עיוני ומסלול מקצועי

בחינוך העל יסודי בפינלנד לומדים תלמידים בגילאי 19–16. הלימודים מתקיימים בשני מסלולים – עיוני ומקצועי. תלמיד המסיים את ביה"ס היסודי רשאי לבחור את המסלול שבו ילמד בתיכון.

מספר שנות הלימודים בחינוך העל יסודי אינו קבוע – משנתיים ועד ארבע שנים. מספר השנים שלומד כל תלמיד תלוי במספר הקורסים שבחר מדי שנה. כדי לסיים את המסלול העיוני חייב התלמיד ללמוד 75 קורסים בני 38 שעות כל אחד. במסלול העיוני שנת הלימודים מחולקת ל-5 תקופות בנות 8 שבועות כל אחת. כל תקופת לימודים כוללת שבעה שבועות של לימודים ושבוע בחינות. בחינות הבגרות במסלול העיוני הן אחידות ומתמקדות במקצועות; פינית, שוודית, שפה זרה ומתמטיקה או מקצוע בחירה. המסלול המקצועי, שבו לומדים כ-50% מהתלמידים בפינלנד, כולל 25 מקצועות התמחות ו-211 תוכניות לימודים. מגוון המקצועות רחב. החינוך המקצועי כולל התנסות בת חצי שנה במפעלי תעשייה. בחינוך המקצועי ישנם מבחני סיום ומבחנים מעשיים.

העיקרון המרכזי – שוויון הזדמנויות

חברי המשלחת ניסו להבין מה גרם למערכת החינוך הפינית, שהייתה עד לשנות ה-70 שמרנית באופיה ובינונית ברמתה, להגיע להישגיה הגבוהים כיום. בסיכום מוזכר, כי החברה הפינית היא הומוגנית מבחינה אתנית ודתית. נתון יסוד זה שונה מאוד מנתוני היסוד של החברה הישראלית.

בסיכום מודגש, כי הרפורמה במערכת החינוך הפינית הייתה חלק מפרויקט לאומי, שמטרותיו היו להפוך את המדינה למשכילה, דינמית, מסתגלת וצודקת יותר ותחרותית בכלכלה הגלובלית. לדעת חברי המשלחת, הרפורמה בחינוך הפינית הצליחה מכיוון שהייתה מתוכננת, מוסכמת על כל שותפי החינוך, עקבית וברורה. הרפורמה מכילה את כל המרכיבים הנדרשים; הפוליטי, המשפטי, הארגוני, התקציבי והחינוכי. הרפורמה הפינית גם ראתה במורים ובהכשרה המעולה שלהם את נושא הדגל של השינוי במערכת החינוך. בנוסף לכך, העיקרון המרכזי של הרפורמה הוא מתן שוויון הזדמנויות אמיתי לכל תלמיד. הכלים להשגת שוויון זה הם מורים מעולים, ביה"ס מצויד ורמת לימודים אחידה – ללא תלות במיקומו של ביה"ס.

משלחת של מנהלי מחלקות חינוך מרחבי הארץ, יצאה לפני מספר חודשים לביקור לימודי במערכת החינוך בפינלנד. במהלך הביקור נפגשו חברי המשלחת עם בכירים ואנשי חינוך במערכת החינוך הפינית, וסיירו במוסדות חינוך רבים במדינה. בעקבות הביקור חיברו חברי המשלחת סיכום, ובו סקירה נרחבת על מערכת החינוך הפינית.

מדיניות החינוך אינה מושפעת מחילופי שלטון

על פי הסיכום, את מערכת החינוך בפינלנד מנהלים שלושה גופים מרכזיים; "המועצה הלאומית לחינוך", משה"ח והרשויות המקומיות. משה"ח הפיני אחראי לגיבוש מדיניות החינוך. המדיניות נקבעת אחת לחמש שנים. מדי ארבע שנים נבחנת המדיניות מחדש, ומתוכננת מדיניות חדשה בהתאם לצרכים המשתנים.

משה"ח הפיני קובע את מטרות העל והיעדים של מערכת החינוך, מתווה קווי יסוד לתוכניות הלימודים במקצועות הליבה, וקובע את מדיניות התקציב. המשרד אינו מפעיל מערך פיקוח ישיר על מוסדות החינוך. הערכת ההישגים ואיכות המורים היא מדגמית. חברי המשלחת למדו, כי מדיניות החינוך הפינית ברורה ויציבה, וכמעט שאינה מושפעת מחילופי שלטון.

המועצה הלאומית לחינוך היא גוף מקצועי המתרגם את מדיניות משה"ח הפיני לתוכניות עבודה. המועצה קובעת את המטרות ותכני הלימוד במקצועות הלימוד, כמו גם את היקף שעות הלימוד בכל מקצוע. בהתאם לכך, מתקצבת המועצה את הרשויות המקומיות. המועצה עורכת מבחנים מדגמיים בבתי"ס בסיום כיתות ו' ו-ט', כדי לוודא כי תוכנית הליבה מיושמת.

כל רשות מקומית מחזיקה בבעלותה את מוסדות החינוך בתחומה בכל חטיבות הגיל, החל מהפעוטונים, שבהם שוהים פעוטות מגיל 10 חודשים. בפינלנד אין כמעט בתי"ס פרטיים. הרשות המקומית מפתחת תוכניות לימודים מקומיות, המבוססות על תוכנית הליבה.

המורים – רק בעלי תואר שני ומעלה

חברי המשלחת גילו, כי מקצוע ההוראה נחשב למכובד ואפילו יוקרתי בפינלנד. ללימודי ההכשרה להוראה מתקבלים רק כ-10% מהמועמדים. כל הגנות והמורים במדינה הם בעלי תואר שני לפחות, וחייבים לעבור כ-500 שעות של התמחות. המורים בחינוך העל יסודי חייבים לעבור בנוסף לכך גם שנה של הכשרה מיוחדת, הכוללת לימודים עיוניים בפסיכולוגיה, פדגוגיה ודידקטיקה. שכרו הממוצע של מורה בחינוך היסודי בפינלנד שווה ערך לכ-17 אלף ש"ח לחודש. שכרו של מנהל בחינוך היסודי – כ-22 אלף ש"ח. שכרו של מורה בתיכון הוא כ-25 אלף ש"ח ושכרו של מנהל תיכון – כ-44 אלף ש"ח.

גנת ושתי סייעות לכל 12 ילדים

החינוך מגילאי 10 חודשים ועד 6 שנים, מתקיים בפינלנד במעונות יום. על כל 12 ילדים במעון מופקדות גנת ושתי סייעות. כך, לדוגמה, באחד המעונות שבו ביקרה המשלחת היו 45 ילדים, 4 גנות, אחת מהן לילדים עם צרכים מיוחדים, 5 סייעות, מבשלת, עובדת ניקיון ומנהל. בגילאי 7–6 לומדים הילדים בחינוך קדם יסודי. מרבית הכיתות בחינוך הקדם יסודי נמצאות במעונות וחלקן בבתי"ס היסודיים. הלימודים במערכת הקדם יסודית בפינלנד אינם חובה, אך 96% מההורים מעדיפים לשלוח את ילדיהם למסגרת זו. החינוך הקדם יסודי מבוסס על משחקים והתנסויות, המכניסים את הילד להשתלבות בחינוך היסודי.

100 בתי"ס מהמגזר היהודי משתתפים בתוכנית "יא סאלאם" – כ-11 אלף תלמידים מ-100 בתי"ס במגזר היהודי, משתתפים השנה בתוכנית "יא סאלאם" להוראת השפה הערבית. התוכנית נלמדת במסגרת המיזם "השפה כגשר תרבותי", שמפעיל ארגון "יוזמות קרן אברהם". מטרת התוכנית היא להביא לכך שבוגרי מערכת החינוך במגזר היהודי יידעו לדבר ערבית ויכירו את התרבות הערבית. מטרת העל של התוכנית היא להעניק לשפה ולתרבות הערבית לגיטימציה ציבורית, ולקדם שוויון וחיים משותפים בין יהודים לערבים במדינת ישראל. התוכנית מתקיימת בעיקר בכיתות ה' ו' בבתי"ס יסודיים. השיעורים בתוכנית כוללים שיחות, שירים ומשחקים. מרבית המורים המלמדים את התוכנית הם מהמגזר הערבי. אשתקד הועלה לאינטרנט אתר לתוכנית, הכולל מגוון תרגילים, משחקי מילים וסיפורים.

במסגרת התוכנית גם מתקיימים מפגשים בין תלמידים מבתי"ס מהמגזר היהודי ומהמגזר הערבי. כמו כן מתקיימים מפגשים בין צוותי מורים מבתי"ס בשני המגזרים. תוכנית יא סאלאם החלה לפעול במתכונת ניסיונית בשנת הלימודים תשס"ו, ב-15 בתי"ס בחיפה ובכרמיאל. כיום מופעלת התוכנית בכל 46 בתי"ס היסודיים בחיפה וכרמיאל ובבתי"ס ביישובים נוספים, בהם תל אביב וירושלים. בשבוע שעבר התקיים המפגש הראשון של מורי התוכנית, לציון פתיחת שנת הלימודים תש"ע. באירוע, שנערך בחיפה, השתתפו בנוסף למורים גם נציגים מארגון יוזמות קרן אברהם, מהפיקוח על הוראת הערבית במשה"ח ומעיריית חיפה. במהלך האירוע הוצגו ספרי הלימוד החדשים של התוכנית ומחקר ההערכה המלווה אותה.

ברשויות המקומיות

בהרצליה; תוכנית "מודל האו"ם" תופעל בכל התיכונים – בתיכונים בהרצליה תופעל השנה תוכנית מודל האו"ם. התוכנית מדמה את מודל העבודה של ארגון האו"ם, ועדותיו, מוסדותיו ודיוניו. מטרת התוכנית הן להקנות לתלמידים דרכי חשיבה יצירתיות, יכולות ניתוח וביקורת ומיומנויות גישור. במסגרת התוכנית יידרשו התלמידים לבצע עבודות חקר מקדימות, שבהן ינתחו סוגיות שונות. הסוגיות יידונו באירוע שיא – כנס בן שני ימי דיונים מרוכזים, שידמה את מושב האו"ם. הכנס יתקיים בחודש פברואר 2010 במרכז הפסגה בהרצליה. בכנס ישמשו התלמידים כנציגי המדינות החברות באו"ם, יציגו ניירות עמדה בשם מדינותיהם והצעות לפתרון סוגיות בינלאומיות שונות. לקראת הכנס ילמדו התלמידים מיומנויות של אומנות הנאום והוויכוח (דיבייט), כמו דיבור בפני קהל, הצגת נושא ושימוש בשפה רהוטה.

מעיריית הרצליה נמסר, כי את התוכנית יפעיל בתיכונים רכז בוגר התוכנית, לצד מורים מנחים מכל בתי"ס שיעברו הכשרה במדרשת אדם. התוכנית תתקיים בהרצליה בשפה העברית, כדי לאפשר לכל תלמיד להשתתף בה. התוכנית תתקיים לאחר שעות הלימודים הרגילות.

בפתח תקווה; נפתחה "כיתת נחשון" – בתיכון גולדה מאיר בפתח תקווה נפתחה השנה "כיתת נחשון" ניסויית. הכיתה נפתחה במסגרת תוכנית נחשון לטיפוח תלמידים מצטיינים וערכיים, המתקיימת בשיתוף עם תוכנית תלפיות, שהיא תוכנית העילית של צה"ל. תוכנית נחשון תופעל השנה במספר תיכונים בגוש דן, הנחשבים כבעלי רמה גבוהה. התוכנית החלה בתשס"ט בביה"ס להנדסאים בהרצליה ובבי"ס אילון בחולון. התוכנית שמה דגש על פיתוח הפוטנציאל הלימודי של כל תלמיד, לצד פיתוח מודעות חברתית ומחויבות עמוקה לסביבה, לקהילה ולמדינה. צה"ל תורם לתוכנית מהניסיון שנצבר והתכנים הנלמדים בתוכנית תלפיות.

תוכנית נחשון היא תלת שנתית, ומיועדת לכיתות י"ב. התלמידים המשתתפים בכיתה נחשון לומדים את מערכת השעות הרגילה במשך חמישה ימים בשבוע. יום לימודים נוסף מתמקד בפעילויות של העצמה במתמטיקה ובמדעים ובתחומים החברתיים והערכיים. כל תלמיד המשתתף בתוכנית לומד ברמת חמש יחידות מתמטיקה ואנגלית, ולפחות אחד מבין המקצועות – פיזיקה, כימיה, מחשבים או פילוסופיה.

באור יהודה; תוכנית עירונית לשיפור ההישגים וצמיחה חברתית – בכיתות ט' בחטיבות הביניים באור יהודה מופעלת השנה תוכנית עירונית חינוכית. מטרתה של התוכנית היא להביא לשיפור בהישגי מערכת החינוך העל יסודית, שימש כמנוף לצמיחה חברתית

ביישוב. התוכנית גובשה כשיתוף פעולה של העירייה, משה"ח, רשת אורט וגורמים מקצועיים נוספים.

השנה יתבצע השלב הראשון של התוכנית, הכולל כאמור את כיתות ט'. בשנים הבאות תתרחב התוכנית לכיתות י' ו-י"ב. התוכנית כוללת הקמת מספר מסגרות לימודים ייחודיות. בין המסגרות – כיתה למדעים והנדסה, שבה לומדים תלמידים בעלי הישגים ומוטיבציה גבוהים. תוכנית הלימודים בכיתה פותחה לפני כעשר שנים על ידי רשת אורט ומשה"ח, בסיוע מדענים מהטכניון ומאוניברסיטאות תל אביב וברן גוריון. התוכנית כבר מופעלת בכ-20 בתי"ס ברחבי הארץ.

מסגרת נוספת היא כיתת חממ"ה – מדובר בכיתה המופעלת על ידי עמותת חממ"ה, המתמחה בהוראה ולמידה בשיטות חדשניות. הלימודים בכיתה מבוססים על למידה מונחית פרויקטים בקבוצות ומעורבות חברתית וערכית. במסגרת הלימודים בכיתה יכינו התלמידים פרויקטים רב-תחומיים במקצועות; סביבה, גיאוגרפיה, מורשת, מקרא, לשון ומדעים. תוכנית הלימודים במסגרת זו תכלול תגבור לימודי באנגלית ובמתמטיקה.

מסגרת נוספת שנפתחה היא כיתת אומנות ועיצוב. תוכנית הלימודים בכיתה תתמקד באומנות הפלסטית – ציור, פיסול, גרפיקה ועיצוב. כמו כן נפתחה כיתת ספורט, המשלבת מצוינות והישגיות בספורט ובלמידים. בתום כיתה י"ב ייגשו בוגרי הכיתה לבחינת בגרות ברמה של חמש יחידות לימוד במדעי הספורט. כמו כן יעברו התלמידים קורס מדריכים וקורס עזרה ראשונה.

במסגרת התוכנית גם נפתחה כיתת תל"מ – תוכנית לימודים מעצימה, המיועדת לתלמידים בעלי הישגים נמוכים. התוכנית מכוונת להעצמת כל תלמיד בהתאם למאפייניו האישיים, ולהכנת התלמידים לחטיבה העליונה.

בגן יבנה; שנה ששית לתוכנית YRF – תוכנית YRF למצוינות ולתגבור לימודי וחברתי, החלה את שנתה השישית במערכת החינוך בגן יבנה. את התוכנית מפעילה עמותת Youth Renewal – YRF Fund, שבה נוטלים חלק ארגונים, כמו קרן מרקסטון, בנק לאומי ובנק הפועלים.

במהלך השנים האחרונות התרחבה התוכנית ביישוב, וכיום היא כוללת את שכבות ו' בכל בתי"ס היסודיים וכיתות ז' ו-י' בביה"ס העל יסודיים ביישוב. מטרת התוכנית היא לאפשר לתלמידים לשפר את הישגיהם הלימודיים ולהגיע לתעודת בגרות איכותית, שתקנה להם אפשרות להתקבל לכל מוסד להשכלה גבוהה בו יבחרו. התלמידים המשתתפים בפרויקט מקבלים תגבור במתמטיקה, עברית או אנגלית, בשעות שאחרי הלימודים, וארוחת צהריים חמה. שיעורי התגבור מתקיימים בקבוצות קטנות, המונות כ-12 תלמידים.

מחקר; שיפור באיכות הכתיבה וניתוח הנתונים בקרב תלמידים שקיבלו מחשבים ניידים-אישיים

הוויזואלית של העבודות, שהשתפרה מאוד בעקבות השימוש במחשבים הניידים, ובנכונות של התלמידים להשקיע ולהכין עבודות טובות. מתוך השאלונים, הראיונות והתצפיות שנערכו במחקר גם עולה, כי השימוש במחשבים הניידים גרם לעלייה בתחושת המסוגלות העצמית ללמוד של התלמידים.

יזמות חינוכיות

■ **מועצת התלמידים החליטה; לא מביאים בלונים הליום לימי ההולדת** – מועצת התלמידים בסניף תיכון אחוזה של בייס הריאלי בחיפה, הנחתה בשבוע שעבר את התלמידים שלא להביא לחבריהם בלונים הליום לציין ימי ההולדת.

בכנס פתיחת שנת הלימודים, הודיעה נציגת המועצה לתלמידי ביה"ס, כי בימים אלו של מיתון רכישת בלונים ההליום היקרים היא הוצאה כספית מיותרת, שחלק מהתלמידים אינם יכולים לעמוד בה.

מביה"ס נמסר, כי בשנים האחרונות הפכו בלונים ההליום לתחליף לברכת יום הולדת בקרב תלמידים רבים. מועצת התלמידים בביה"ס החליטה לשים קץ למנהג זה מסיבה כלכלית – עלותם של הבלונים. סיבה נוספת להחלטה היא סביבתית – הבלונים מכילים גז הליום המשתחרר לאוויר ופוגע בסביבה.

בכנס פתיחת שנת הלימודים, הודיעה נציגת המועצה לתלמידי ביה"ס, כי בימים אלו של מיתון, רכישת בלונים ההליום היקרים היא הוצאה כספית מיותרת, שחלק מהתלמידים אינם יכולים לעמוד בה. לדבריה, הדבר יוצר אי-שוויון בין התלמידים, ופותח פתח לניכור חברתי.

■ **ברעננה; קופסאות רב-פעמיות לכריכים וגינות מזמינות בית ספריות** – ראש עיריית רעננה, נחום חופרי, חילק ביום הראשון ללימודים לכל תלמידי כיתות א' בבתי"ס היסודיים בעיר קופסאות פלסטיק רב-פעמיות. קופסאות הפלסטיק נועדו להחליף את שקיות הניילון שבהם אורזים התלמידים את הכריכים לביה"ס, ולעודד את ילדי העיר לשמור על הסביבה. לכל קופסה הוצמדה מדבקה ועליה נכתב: "כולנו ברעננה שומרים על הסביבה. במקום שקית – נבחר בקופסה".

חלוקת הקופסאות הרב-פעמיות היא רק אחת ממגוון פעילויות סביבתיות, המתקיימות בבתי"ס ברעננה. במסגרת הפעילויות הצטרפו שישה בתי"ס יסודיים לרשת הירוקה, שמטרתה קידום מנהיגות סביבתית בקרב התלמידים ועידוד המיחזור. כמו כן מטפחים התלמידים בבתי"ס היסודיים בעיר "גינות מזמינות" – גינות אקולוגיות לימודיות, שבהן הם עורכים תצפיות על בעלי חיים וצמחייה. בנוסף לכך משתמשים התלמידים בבתי"ס בעיר בשיעורי האומנות בחומרים ממוחזרים, ממחזרים פסולת בפינות מיחזור בית ספריות, ולומדים כיצד להפריד מזון לייצור דשן אורגני.

בעשרות בתי"ס בישראל חולקו בשנים האחרונות מחשבים ניידים-אישיים לתלמידי כיתות שלמות ולמורים המלמדים בהן. מאמר בשם "למידה באמצעות מחשבים ניידים-אישיים וקמפוס לימודי וירטואלי כדרך שגרה", מפרט ממצאים ראשוניים של מחקר חדש, שנערך במספר כיתות בגני תקווה. בכיתות אלה חולקו מחשבים ניידים לתלמידים ולמורים. מחברות המאמר הן ד"ר אורנית ספקטור-לוי וקרן מנשה, מביה"ס לחינוך באוניברסיטת בר אילן.

על פי המאמר, בשנת 1989 החל הפרויקט הראשון להטמעת מחשבים ניידים-אישיים בלמידה. הפרויקט נערך בביה"ס הנוצרי לבנות במלבורן שבאוסטרליה. במסגרת הפרויקט, שנקרא One to One, צוידו התלמידות בכיתות ה'-ב במחשבים ניידים-אישיים, שאיתם למדו בביה"ס ובבית. הצלחתו של הפרויקט הביאה, החל משנות ה-90, בתי"ס רבים באוסטרליה, בריטניה, צרפת ומספר מדינות בארה"ב, לצייד את התלמידים במחשבים ניידים-אישיים. בישראל חולקו מחשבים ניידים-אישיים לתלמידים, במסגרת הפרויקטים; מחשב כתום – "מחשב לכיתה, תלמיד ומורה", המתקיים במזכרת בתיה, יבנה, ראש העין, כפר סבא, רעננה ומגדל העמק, ומ.ש.י – "מי שירוצה יכול", המתקיים בגני תקווה.

המאמר מנסה לענות על השאלה "מהו היתרון של מחשב נייד-אישי לכל תלמיד על פני מחשב נייד בכיתה"? על פי המאמר, דיווחים מביה"ס ברחבי העולם מצביעים על כך, שהשימוש במחשב נייד-אישי מביא להצלחות גדולות יותר בלימודים מאשר השימוש במחשב נייד. היתרונות הרבים של הפרויקט באים לידי ביטוי ביעול אסטרטגיות הלמידה, בשיפור המחויבות ללמידה והיכולות הקוגניטיביות של התלמידים. כמו כן חל שיפור בהיבטים רגשיים והתנהגותיים שונים של התלמידים.

בתחום אסטרטגיות הלמידה נמצא, כי תלמיד המשתמש במחשב נייד-אישי בכיתה, לומד בצורה פעילה ושיתופית יותר מאשר תלמיד המשתמש במחשב נייד. כמו כן נמצאה עלייה במספר השעות שהתלמיד משקיע בלמידה בביתו.

בתחום הקוגניטיבי נמצאה אצל התלמידים עלייה באיכות הכתיבה, ניתוח הנתונים והחקר, כמו גם שיפור בפתרון בעיות מורכבות. בתחומים הרגשי והתנהגותי, דיווחו התלמידים שקיבלו מחשבים ניידים על תחושות גאווה והעצמה, עלייה במוטיבציה ללמוד ובתחושת המסוגלות העצמית. כמו כן דווח על ירידה בבעיות משמעת בכיתות שבהן חולקו לתלמידים מחשבים ניידים-אישיים.

במחקר שערכה אשתקד אחת ממחברות המאמר, קרן מנשה, בפרויקט מ.ש.י בגני תקווה, נבדקו הישגי התלמידים לאחר שנה של התנסות במחשבים ניידים-אישיים בלמידה. במסגרת הפרויקט גם הוקם קמפוס וירטואלי, שבו מרוכזים חומרי הלמידה.

בראיונות ובשאלונים שמילאו התלמידים במסגרת המחקר, הם הצהירו על שיפור ביכולות החיפוש וארגון המידע שלהם. ניתוח של תוצרי הלמידה של התלמידים תמך בהצהרות אלו. העבודות שנבדקו אכן היו טובות יותר בהשוואה לעבודות שהכינו התלמידים בתחילת השנה. לעומת זאת, נמצאה בשאלונים ירידה במוטיבציית הלמידה של התלמידים שנה לאחר המעבר לשימוש במחשבים ניידים-אישיים ובקמפוס הווירטואלי. במאמר מצוין, כי מדובר בתופעה ידועה, הרווחת בשלב הראשון של פרויקטים מסוג זה. מסתבר כי לאחר שהתלמידים מתרגלים למחשב הנייד הם מבינים ש"אין ניסים" – המחשב אינו מפחית את מטלות הלמידה. עם זאת, ניתוח התוצרים של התלמידים הצביע דווקא על עלייה במוטיבציה. הדבר בלט במיוחד בצורת ההגשה

מנהלת ביה"ס לחינוך מיוחד אופק בהרצליה, רוחמה הינדי, מנהלת ביה"ס לאומניות הבמה כצנלסון בחולון, אורלי ששון, מנהלת ביה"ס המנחיל ברמת גן, איילה אלבז, מורה בביה"ס הממלכתית-דתי דיזינגוף בתל אביב, רחל עידן, מורה למוסיקה בביה"ס שרת בקרית אונו, נטליה שפילבוי, רכזת חינוך חברתי בחטיבת הביניים קלמן ברמת השרון, דינה רייס, יועצת בחטיבת הביניים עלומים ברמת השרון, שלוה אש, יועצת בבי"ס אורט מילטון בבת ים, טלי לוי, גננת גן הים בבת ים, טלי קוזי, גננת גן שלהב בהרצליה, לימור ליבני, ורכזת תוכנית עמ"ן - עיר מתנדבת נוער במינהל חברה ונוער במחוז, דליה רצון. תעודת הוקרה ל"יקירת המחוז", הענקה למפקחת הארצית על הספריות, ציפי קרליץ.

טוב שם - בתיכון חדש ברמת גן התקיים החודש טקס לקריאת ביה"ס על שם מפקד הפלמ"ח ומראשי תנועת העבודה, יגאל אלון. מעיריית רמת גן נמסר, כי בעבר שכן במקום ביה"ס יסודי בשם יגאל אלון. לאחר הקמת ביה"ס החדש הושמט השם, וכעת הוחלט להחזירו.

מנהלת התיכון, רות גרי, אמרה בטקס, כי השם יגאל אלון מעניק תחושה של עוצמה, תקווה ומשמעות. המנהלת גם ציטטה את דבריו של אלון - "עם שאינו יודע את עברו, ההווה שלו דל ועתידו לוט בערפל".

מחוז דרום

נקלטו - 85 מורים חדשים נקלטו בתחילת השנה במערכת החינוך באילת. בשל מחסור במורים במערכת החינוך היישובית, בעיקר בחינוך העל יסודי, מקיימת עיריית אילת מדי שנה ירידים לגיוס מורים במרכז הארץ. מהעירייה נמסר, כי בירידים, שהתקיימו לפני מספר חודשים, היה ביקוש ער למשרות ההוראה הפנויות בעיר. הוגשו כ-530 מועמדות, שמהן נבחרו 85 מורים לאחר תהליך המיון. בעיריית אילת מייחסים את הגידול במספר המועמדים לסל ההטבות, שהעניקו השנה משה"ח וממשרד האוצר למורים המלמדים בעיר. כדי להבטיח קליטה נוחה של המורים החדשים במערכת החינוך ובקהילה באילת יזם ראש מינהל שח"ק, ד"ר דרורי גניאל, את פרויקט קמ"ח - קליטת מורה חדש. במסגרת הפרויקט ישתתפו המורים החדשים במהלך כל שנת הלימודים בקבוצת תמיכה, המונחת על ידי איש מקצוע. כמו כן מונה לכל מורה חדש מורה מלווה מביה"ס שבו הוצב.

כנס מחזוריים - תיכון אוסטורובסקי ברעננה מצוין בימים אלה חמישים שנה להיווסדו. לרגל האירוע, יתקיים ב-15.10.2009 כנס מחזוריים לבוגרי ביה"ס לדורותיהם.

האירוע יכלול התכנסות לפי שכבות ומופע מרכזי בשם "ובל לאוסטורובסקי". במסגרת המופע יוקרנו על גבי מסכי ענק ראיונות נוסטלגיים עם מנהלים ומורים של ביה"ס בעבר ובהווה. כמו כן, יופיעו תלמידי ביה"ס בשירים ובריקודים, שחוברו במיוחד לאירוע. תיכון אוסטורובסקי קרוי על שמו של ראש המועצה הראשון של רעננה, ברוך אוסטורובסקי. התיכון היה הראשון ברעננה, ובמשך שנים לא מעטות גם התיכון היחיד לביה"ס כ-17 אלף בוגרים.

מפקד - בכל בתיה"ס בלוד יתקיים השנה מפקד בוקר. על כך הורה יו"ר הוועדה הקרואה בעירייה, אילן הררי. הררי הנחה את כל בתיה"ס בעיר לקיים מדי יום מפקד בוקר, במטרה לחזק בקרב התלמידים ערכים דמוקרטיים, תרבותיים וחברתיים.

במגזר היהודי ייפתח המפקד בהנפת דגל ישראל ויסתיים בשירת ההמנון. נושאי הטקס עצמו יהיו ערכיים ונתונים לבחירתם של בתיה"ס. כך למשל, ניתן יהיה לציין במפקד אירועים שונים מהווי ביה"ס או נושאים העומדים בראש סדר היום הבית ספרי, העירוני, הלאומי או העולמי.

גם בבתיה"ס במגזר הערבי יכלול המפקד תכנים ערכיים ותרבותיים. בתיה"ס הערביים לא יידרשו להניף מידי בוקר את דגל ישראל, אולם העירייה הנחתה את מנהליהם כי הדגל יתנוסס באופן קבוע במוסדות החינוך.

מחוז תל אביב

הצטיינו - ממלא מקום מנהל המחוז, שמואל גרוס, העניק בשבוע שעבר תעודות הוקרה ל-16 אנשי חינוך, שהצטיינו בעבודתם במהלך שנת הלימודים תשס"ט. התעודות הוענקו בטקס חגיגי, שהתקיים במרכז הבמה בגני תקווה, במעמד שר החינוך, גדעון סער, מזכ"ל הסתדרות המורים, יוסי וסרמן, ראשי ערים ומנהלי אגפי חינוך במחוז.

הזוכים בתעודות ההוקרה הם; מנהל ביה"ס כפר שמריהו, אלכס שניידר, מנהלת ביה"ס קריירה בתל אביב, שבו לומדים תלמידים שנשרו ממסגרות רגילות, דורית הינדי, מנהלת תיכון רמות בבת ים, דבורה קהת, מנהלת ביה"ס ירושלים בבת ים, אודיאה דורי,

"חבר מביא חבר" - כ-40 תלמידים חדשים התקבלו השנה לכפר הנוער הדתי הודיות, שליד טבריה. בהודיות לומדים בתשי"ע 220 תלמידים בסך הכל. מכפר הנוער נמסר, כי רבים מהתלמידים החדשים הגיעו לביה"ס בשיטת "חבר מביא חבר" - בזכות המלצות של חניכים אחרים. אחדים מהתלמידים נרשמו להודיות בעקבות האזנה לתשדיר שירות על כפר הנוער, שהושמע במספר תחנות רדיו.

עוד נמסר, כי בחודשים האחרונים שודרגה חזותם של מבני הודיות, בהתאם להנחייתיה של אדריכלית שנשכרה למטרה זו. המבנים נצבעו בצבעים חיים, כמו חום, כתום וירוק.

מחוז צפון

בי"ס מדגים - מנהלת המחוז, אורנה שמחון, מבקשת להקים בצפון ביה"ס המדגים "בנייה ירוקה", על כך נמסר במפגש של מנהלת המחוז עם מנהלת מחוז הצפון במשרד להגנת הסביבה, דורית זיסקינד, והפרנטים לחינוך סביבתי במחוזות הצפון של משרדי החינוך והגנת הסביבה. מנהלת המחוז ציינה, כי תבדוק את ההיתכנות של הקמת ביה"ס בבנייה ירוקה בצפון עם ראש מינהל הפיתוח במשה"ח. בנייה ירוקה ידידותית לסביבה, ומאפשרת חיסכון ניכר בחשמל.

על פי תוכנית העבודה המחוזית לתש"ע, יוענק השנה תו ירוק ל-36 גנים ו-40 בתי"ס נוספים.

העצמת החינוך לשמירת הסביבה היא אחד מיעדי המחוז מזה מספר שנים. מהמחוז נמסר, כי בשנת הלימודים שעברה הוסמכו 45 בתי"ס ו-47 גנים בצפון על ידי המשרד להגנת הסביבה כמוסדות חינוך ירוקים. ב-215 בתי"ס במחוז הופעלו תוכניות לימודים בנושא שמירת הסביבה. על פי תוכנית העבודה המחוזית לתש"ע, יוענק השנה תו ירוק ל-36 גנים ו-40 בתי"ס נוספים.

כנס מחוזי שנתי למינוף החינוך הסביבתי, יתקיים ב-22.10.2009 בזיכרון יעקב. בכנס ישתתפו שרי החינוך והגנת הסביבה וכ-350 רפרנטים לחינוך סביבתי מבת"ס בצפון.